

РОЛЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КРЕДИТНИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

Коломієць Н.О. ст. викладач, *Воронкова А.А.* к. е. н., доцент
Харківська державна зооветеринарна академія

Викладені особливості формування нової системи кредитування в виді кредитний спілок та ефективність забезпечення кредитними ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Постановка проблеми На сьогодні для сільськогосподарських виробників гостро стоїть питання потреби в додаткових кредитних коштах. Самостійно його вирішити вони не в змозі, а банківські кредити не задовольняють всіх потреб. Тож альтернативним рішенням цієї проблеми можуть стати кредитні спілки. Вони не є альтернативою банкам та іншим фінансовим установам, але займають свою нішу на фінансовому ринку.

Праці Азізова С.П., Гончаренко В.В., Канінського П.К., Маліка, П.Т. Непочатенко О.О., Саблука присвячені розвитку кредитних відносин в аграрному секторі. Та наразі ці питання дуже складні, актуальні і вимагають подальшого поглибленого вивчення.

Мета дослідження. Здійснити аналіз діяльності кредитних спілок в Україні, визначити їх роль в забезпеченні кредитними ресурсами сільськогосподарських підприємств, дати оцінку ефективності діяльності.

Методика та результати досліджень. Дослідження фінансового забезпечення аграрних підприємств засвідчує наступне: сільськогосподарські підприємства працюють за рахунок власних ресурсів, які на сьогодні за питомою вагою є значними, однак недостатніми для самофінансування, а відтак не можуть бути джерелом розвитку; кредиторська заборгованість сільгоспвиробників формується переважно із заборгованості перед державою. Тому кредитні ресурси відіграють вирішальну роль у сфері сільського господарства. Основним видом кредитного обслуговування аграрних підприємств у сучасних умовах є банківські кредити короткострокового характеру. Але задовольнити попит сільськогосподарських товаровиробників на кредитні ресурси вони повною мірою не можуть. За короткостроковими кредитами потреба покривається приблизно на 50%, а за довгостроковими – лише на 2%, хоч на даний час намітились позитивні тенденції щодо зростання обсягів кредитування з боку вітчизняних комерційних банків, у тому числі і в частині пільгового кредитування.

Подальша активізація й розвиток інвестиційно-кредитного ринку для сільськогосподарських підприємств України стримуються через високі ризики неповернення коштів у зв'язку з:

- переважанню збиткових підприємств у галузі;
- відсутністю достатньої та ліквідної застави у позичальників;

- відсутність системи захисту позикодавців;
- відсутністю розвинутих альтернативних комерційним банкам установ та їх об'єднань щодо надання сільгоспвиробникам кредитів.

Сьогодні в умовах становлення трансформаційної ринкової економіки, проблеми й особливості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств доводять необхідність поєднання фінансових можливостей приватних і суспільних кредитно-фінансових інститутів, однією з форм прояву такого поєднання і є кредитна спілка. На думку багатьох економістів, за кредитними спілками майбутнє у кредитуванні малого і середнього бізнесу на селі, тому що їх розвиток дозволить акумулювати вільні фінансові ресурси регіону, що знаходяться у населення та дрібних власників і раціонально їх використовувати для розвитку підприємництва та малого бізнесу.

Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Кредитна спілка є фінансовою установою, виключним видом діяльності якої є надання фінансових послуг, передбачених Законом. Вона створюється на підставі рішення установчих зборів. Чисельність засновників (Членів) кредитної спілки не може бути менше ніж 50 осіб, які відповідно до чинного законодавства можуть бути членами кредитної спілки та об'єднані хоча б за однією з таких ознак: мають спільне місце роботи чи навчання або належать до однієї місцевої (включаючи районні та обласні) профспілкової, іншої громадської чи релігійної організації або проживають в одному селі, селищі, місті, районі, області.

Кредитні спілки можуть бути джерелом початкового капіталу для дрібного сільського бізнесу і вирішувати таким чином проблеми зайнятості в сільській місцевості. Головною перевагою кредитної спілки є те, що вони пропонують більш гнучку систему погашення позичок, низький мінімальний розмір кредиту (як правило, від 300 грн.) і доволі лояльне (в порівнянні з банками) відношення з позичальниками, а головне – необов'язковість кредитного забезпечення у вигляді застави. На нашу думку, саме вони можуть стати фінансовими установами, які відкриють селянам і сільськогосподарським кооперативам доступ на ринок кредитних ресурсів. А можливості об'єднань кредитних спілок ще значно більші, ніж можливості кожної окремої кредитної спілки: це і ширші зв'язки із зовнішніми організаціями, й прогресивніші технології, і налагоджена співпраця з банківською системою.

Станом на 1 січня 2008 року в Україні до Державного реєстру фінансових установ внесено 782 кредитні спілки, в тому числі 4 об'єднані кредитні спілки. Загальна кількість членів кредитних спілок перевищила 1 млн. осіб. Кредитні спілки провадять свою діяльність відповідно до Закону України „Про кредитні спілки” від 20.12.2001 р. № 2908 –III [1]. Правове поле їх діяльності постійно вдосконалюється.

Нині кредитні спілки мають поки що багато проблем, а саме:

1. Значна їх кількість в Україні знаходиться на стадії становлення, майже третина з них мають кредитні портфелі, якість яких не відповідає нормативним

вимогам, тому кредитні спілки поки що не мають активів, достатніх для забезпечення фінансових потреб сільськогосподарських товаровиробників, і такі спілки працюють скоріше як каси взаємодопомоги. Лише 2,6% активів, наданих у кредит членам спілки – це безпосередньо кредити для ведення фермерських та особистих селянських господарств. І лише 8% малих і середніх підприємств у сільській місцевості користуються послугами кредитних спілок [2].

2. Часто невеликі кредитні спілки, для недопущення збитковості, змушені застосовувати високу маржу. За інформацією Держфінпослуг середньозважена відсоткова ставка, за якою кредитні спілки кредитували своїх членів протягом 2006 року становила 45,2% , а 2007 року – вже 37,3% [3].

3. В більшості випадків передумовою процесу становлення кредитних спілок являється ентузіазм, який направляє людину на пошук виходу із складної ситуації, а точніше – пошук шляху „виживання” в складній життєвій реальності. В процесі спілкування формується ініціативна група, яка в подальшому і є тим ядром управлінського складу. Для створення справжнього кредитного кооперативу необхідні перш за все фахівці з відповідним мисленням, які б розуміли саму суть існування даної установи. Сьогодні на жаль відчувається нестача ініціаторів створення кредитних спілок, кваліфікованих менеджерів, бухгалтерів.

4. Слаба інформованість серед селян щодо сутності кредитних спілок, принципів їх функціонування і переваг, які вони надають своїм членам.

5. Надмірна обережність селян.

Незважаючи на тимчасові проблеми, труднощі, в кредитних спілках заложено великий потенціал, та щоб йому відкритися необхідна допомога з боку держави. Тому рекомендуємо спеціалістам обласних, районних управлінь сільського господарства створювати ініціативні групи, проводити просвітницьку роботу серед населення щодо суті й використання можливостей кредитних спілок для підтримки приватних підприємницьких ініціатив шляхом самоорганізації та акумулювання їх власних заощаджень, проводити семінари для керівників, організувати короткострокові навчальні курси для бухгалтерів і менеджерів.

Керівництво спілок, в свою чергу, повинно використовувати сучасні методи менеджменту, основи стратегічного планування, маркетингу, засоби управління персоналом, і у своїй діяльності не повинні порушувати суті кредитної кооперації.

На кредитних спілках лежать важливі завдання : раціональне формування фінансових ресурсів, використання їх в інтересах членів, ефективне комплектування необхідних елементів функціонування, належна диверсифікація ризиків, конкурентоспроможні умови, компетентний персонал, вирішення цих завдань неможливе без ефективного фінансового менеджменту та зваженої фінансової політики.

Сьогодні вже відбувається поетапний перехід кредитної спілки від функціонування як „громадської установи задля зменшення бідності” до професійної фінансової установи”. Досягається це за допомогою кооперативної

ідеї та інвестування для забезпечення фінансовими ресурсами своїх членів, що сприяє зростанню та розвитку економіки держави.

Створення і діяльність на рівні держави такої установи, як Держфінпослуг, дає можливість всебічно вивчати розвиток кредитних спілок, піднімає рівень аналізу їх діяльності на вищий рівень об'єктивності, так як постійний моніторинг ситуації забезпечує наявність статистичної інформації. Аналіз фактичного стану функціонування ринків фінансових послуг та впорядкування всіх сегментів небанківського сектору економіки допомагає тримати на контролі їх розвиток і своєчасно реагувати на можливі випадки непередбачених негативних наслідків діяльності.

Висновки: Саме кредитні спілки можуть стати фінансовими установами, які відкриють селянам і сільськогосподарським кооперативам доступ на ринок кредитних ресурсів, особливо після того, як вони зміцнять свої позиції завдяки об'єднанню в систему кредитної кооперації. Ідея об'єднання закладена вже в самій природі кредитної спілки. Можливості об'єднань кредитних спілок значно більші, ніж можливості кожної окремої кредитної спілки: це і ширші зв'язки із зовнішніми організаціями, й прогресивніші технології, і налагодження співпраці з банківською системою тощо.

Так як в перспективі кредитні спілки можуть зайняти одне з провідних місць у кредитуванні і стати головною опорою для сільськогосподарських виробників, то на разі їм необхідна допомога як з боку держави, так і з боку підприємців. Необхідно постійно проводити просвітницьку роботу щодо суті і використання можливостей кредитних спілок, принципів їх функціонування і переваг, які вони надають своїм членам. Доцільно удосконалити нормативну базу для розширення можливостей кредитних спілок і полегшення процедури їх організації.

Література:

1. Закон України „Про кредитні спілки” – від 0.12 2001 р. № 2908 ІІІ ,
2. Непочатенко О.О. Кредитування сільськогосподарських товаровиробників на основі диверсифікації фінансових послуг // Економіка АПК, 2007, №6 С. 61-66
3. www/dfp/gov/ua